

LA SIRGA D'OR, EL RECONeixEMENT A UNA TRAJECTÒRIA

JOSEP M. RADUÀ SERRA
Membre de la Junta Directiva del CERE

SIRGA: Corda que serveix per a estirar una xarxa, una embarcació des de terra per fer-la anar d'una ribera a l'altra d'un riu, per fer-la avançar contra corrent...

(Gran enciclopèdia catalana)

Corria l'any 1992 quan el Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre va instaurar un guardó honorífic que havia d'esdevenir el reconeixement a la trajectòria de persones, entitats o institucions que s'havien destacat en el servei a la comarca i als valors que aquesta sintetitza. Era així com naixia la Sirga d'Or. I des d'aquell llunyà any olímpic fins als nostres dies, han estat onze les persones o institucions que han estat mereixedores d'aquesta distinció.

Escollir un element com la sirga no resulta arbitrari ni casual, quan precisament aquesta ens trasllada al temps pretèrit de la navegabilitat del riu Ebre i amb tot el simbolisme que arrossega. D'una banda, els riberencs hem fet del riu un dels nostres elements d'identitat —parlem d'una època ja desapareguda, però en què els viatges dels llaüts riu amunt i riu avall eren una postal habitual, la qual encara es manté intacta en la memòria dels nostres grans. D'una altra banda, el riu és allò compartit que ens permet projectar-nos a l'exterior per les múltiples activitats que s'han generat al seu entorn i que en alguns casos encara s'hi desenvolupen.

Així que la sirga era un element associat al paradís perdut d'un Ebre ple de vida. Ara bé, a dia d'avui des de la comarca no ens resignem, almenys, a deixar perdre un nom que fàcilment identifica les persones que han fet del riu part de la seua vida. Afortunadament la recuperació del Camí de Sirga ha permès que a les noves generacions se'ls pugui explicar la funcionalitat d'una ruta amb un objectiu molt clar, amb unes persones, els sirgadors, que amb el seu esforç, estirant la sirga, permeten fer avançar l'embarcació contra corrent.

El simbolisme de la sirga també se'l va fer seu el nostre Centre d'Estudis amb l'elecció d'aquest nom per honorar, reconèixer i homenatjar a totes les persones que des de la seua vessant professional o institucional han sirgat en pro dels interessos de la Ribera d'Ebre i de la seua gent. Per tant, la llista de guardonats d'aleshores ençà és un exemple de persones o entitats que han mostrat un abnegat compromís per la cultura en particular i per la comarca en general. Són el reflex dels nous sirgadors del tombant de segle.

Han convertit la seua trajectòria en un procés de sirgar, no sempre en les millors condicions, però sempre assolint uns resultats merescuts, que els fa mereixedors d'aquesta recompensa, algú pot creure que modesta, però darrere seu s'hi amaga un premi amb un simbolisme i d'una càrrega afectiva immensa.

La sirga era una corda resistent, com ferma és la trajectòria de moltes d'aquestes persones, una resistència que a vegades els ha dut a lluitar davant de les dificultats, però precisament la mentalitat del sirgador els ha permès sobreposar-se a les adversitats. I la seua tasca decidida, jugant amb el símil de la sirga, els ha permès arrossegar el llaüt —la Ribera d'Ebre— amb tenacitat, amb decisió... i heus ací els resultats de tots ells, que vistos així donen una idea global de com la comarca, des dels variats àmbits d'actuació, ha disposat i disposa d'una sòlida base de gent que han possibilitat que la Ribera d'Ebre fos capdavantera en alguns aspectes, i és una demostració que tot i ser petita demogràficament, compta amb un capital humà envejable en disciplines com la música, la pintura, la història, la literatura, els serveis socials o la comunicació, entre altres.

Parlem de personatges que desenvolupant la seua tasca han permès que la Ribera d'Ebre fos projectada a l'exterior, d'institucions que han fet de la defensa del territori i de la seua gent el motiu de la seua existència. Totes han estat mereixedores de la Sirga d'Or, de les quals, com dèiem, ja se n'han lliurat onze, però que de ben segur encara tenen una llarga vida per davant. I és que com passa en aquests casos, i per fortuna, encara hi ha força gent que és mereixedora del guardó per la tasca que fan i per tots aquells que en el futur prendran el relleu, i es posaran al capdavant de la sirga de la Ribera d'Ebre, una comarca que continua necessitant ciutadans i entitats sensibilitzades en el nostre territori.

QUI SELECCIONA I COM S'ESCULLEN ELS SELECCIONATS A MERÈIXER AQUESTA DISTINCIÓ?

Tot i ser el CERE qui fa la selecció dels guardonats, han estat els representants del Consell Comarcal de la Ribera d'Ebre els encarregats de fer-ne la concessió en un acte públic que ha acostumat a acollir el municipi de procedència dels guardonats.

L'elecció dels guardonats del premi Sirga d'Or ha anat canviant al llarg dels anys, i si bé en els primers moments eren els representants dels diferents sectors de la comarca (en l'àmbit cultural, social, polític i econòmic) els qui

proposaven els candidats, i d'entre tots, n'acabaven escollint un, ja en la tercera edició es va optar perquè fossin els socis del CERE els encarregats d'escollir-los, en ocasions amb la participació oberta a tots els associats o bé mitjançant els vots que lliuraven un nombre de socis (el 10%) elegits a l'atzar.

Excepcionalment, en l'edició de 2006, el Centre d'Estudis va decidir concedir la Sirga d'Or per decisió col·legiada de la Junta Directiva.

La periodicitat i modalitat del premi també ha anat variant: així si en els dos primers anys tenia caràcter anual, a partir de 1996 es va optar per concedir el guardó amb una periodicitat bianual. A més, si en un principi s'optava per guardonar personatges rellevants, més endavant es va decidir incloure una modalitat per entitats, institucions o organismes. D'aquesta manera, cada dos anys es concedien dos Sirgues d'Or, una d'individual i una de col·lectiva. Però, finalment, a partir de 2004 es va optar per concedir una única Sirga per edició alternant-se les modalitats individual i col·lectiva, i això sí, mantenint-ne el caràcter bianual.

TRAJECTÒRIA DE LA SIRGA D'OR

Els guardonats amb la Sirga d'Or ja donen mostra d'un ampli ventall de sensibilitats que han estat reconegudes fins ara. Disposen de la Sirga d'Or:

1992	Josep Laporte Salas
1993	Joan Montamat Argilaga
1996	Joan Baptista Sabaté Sánchez
1998	Manuel Borrell Pedrola
	Escola i Banda de Música de Benissanet
2000	Artur Cot Miró
	Ràdio Móra d'Ebre
2002	Andreu Carranza Font
	Plataforma per a la Defensa del Patrimoni Cultural, Històric i Paisatgístic de la Ribera d'Ebre
2004	Associació Jeroni de Moragas
2006	Rosend Escolà Cubells

BIBLIOGRAFIA I FONTS

ANGUERA, M.; CASADÓ, V. (2008): "23 anys de Miscel·lànies del CERE", *Miscel·lània del CERE*, extra 1: 151-190.

CID, J.S.; CID, M. (1994): *La Ribera d'Ebre*. Edita Dissenys Culturals, Barcelona.

GARCIA, X. (1994): *Homenots del sud*. Edicions El Mèdol, Tarragona.

GARCIA, X. (2004): *Homenots del sud. Segona sèrie*. Arola Editors, Tarragona.

LAUNES, J. (2001): "Ràdio Móra d'Ebre, Premi Sirga d'Or 2000", CERE, *Miscel·lània*, 15: 15-16.

MANENT, A.: "Artur Cot, de Móra d'Ebre", *Avui*, 14-12-2000.

Rosend Escolà i Cubells, pintor (díptic). Edita l'Ajuntament de la Palma d'Ebre, 2006.

VINAIXA, J. R. (2001): "Artur Cot, Premi Sirga d'Or 2000", CERE; *Miscel·lània*, 15: 13-14.

<http://www.anuaris.cat/continguts/article.php?id=2593> (Josep Laporte)

<http://www.ebredigital.com> (03/12/2004)

<http://www.ebredigital.com> (17/11/2005)

<http://www.riberaebre.org/actualitat> (Sala de premsa)

1992: JOSEP LAPORTE SALAS, UNA SIRGA D'OR HONORABLE

La primera personalitat a qui li va ser concedida la Sirga d'Or va ser un membre del Govern de la Generalitat de Catalunya, en Josep Laporte Salas (1922-2005).

La seua trajectòria està lligada al seu compromís cultural i catalanista, especialment en els anys foscos de la dictadura i participant directament en el redreçament del país en els primers compassos de la democràcia juntament amb altres dirigents polítics tant des de diferents institucions catalanes com des de diferents posicions ideològiques. La feina de Laporte des del Govern de Catalunya es va caracteritzar per tenir una visió política on primà el reequilibri territorial del país en els seus àmbits de gestió: la sanitat i l'ensenyament.

A la nostra comarca cal destacar el que suposà la construcció de l'Hospital Comarcal de Móra d'Ebre i la dotació d'equipaments sanitaris a altres poblacions dins del Programa Altebrat amb l'objectiu d'apropar l'assistència sanitària als ciutadans, independentment de la procedència geogràfica.

Josep Laporte va nèixer a Reus un 18 de març de 1922 i els seus primers passos van estar encaminats cap al món de la salut: era doctor en Medicina, especialista en farmacologia.

Políticament va participar en la fundació de l'Assemblea de Catalunya en qualitat de president de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears (1970-74), i el compromís catalanista el va fer associar-se en els primers temps d'Òmnium Cultural.

En el món universitari, va ser professor a la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona i, més endavant, cap del Departament de Ciències Bàsiques —que aplegava farmacologia, bioquímica i fisiologia— de la Universitat Autònoma de Barcelona, d'on en va ser rector en el període 1976-1977.

*Josep Laporte Salas
(foto: arxiu de l'Ajuntament d'Ascó)*

Josep Laporte durant la inauguració de la remodelació del col·legi Sant Miquel d'Ascó, 1990 (foto: arxiu de l'Ajuntament d'Ascó)

El 1980 s'incorpora com a independent al primer govern del seu alumne Jordi Pujol i n'esdevé conseller de Sanitat i Seguretat Social al llarg de vuit anys. Com hem dit, un dels seus principals projectius va ser la reforma sanitària que incloïa un pla de construcció de centenars de centres d'assistència primària, el pla comarcal d'hospitals i la primera campanya antitabac.

Més endavant, i ja com a militant de Convergència, es va encarregar de la conselleria d'Ensenyament (1988-1992), que va completar el mapa universitari públic de Catalunya —amb la creació de les Universitats de Girona, Lleida i Rovira i Virgili— i va dirigir els primers passos de la reforma educativa.

El seu últim càrrec públic va ser el primer comissionat per a Universitats i Recerca, en què afrontà una nova configuració territorial de les universitats i es creà la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i la Universitat Oberta de Catalunya (UOC).

Va ser president de l'Institut d'Estudis Catalans des de 2002 fins a la seua mort el 15 de febrer de 2005.

1993: JOAN MONTAMAT ARGILAGA, EL COMPROMÍS PER LA TERRA

A Garcia va anar a parar la segona Sirga d'Or, en concret, va recaure en la figura de Joan Montamat Argilaga (1932).

La Ribera d'Ebre, com tantes altres comarques d'interior, ha tingut en el treball de la terra el principal sosteniment econòmic de les famílies. La sacrificada tasca dels pagesos ha permès dignificar la garba de feines d'aquest sector que, en les últimes dècades, no sempre s'ha sentit suficientment recolzat.

Una figura que a la nostra comarca ha destacat en la defensa dels drets, en la millora de les condicions de vida i de treball dels pagesos, en l'impuls de la modernització del treball de la terra... ha estat el pagès de Garcia Joan Montamat Argilaga.

La seua trajectòria l'ha portat a ser alcalde d'aquesta població al llarg de 12 anys sota les sigles de Convergència i Unió, delegat de la Unió de Pagesos a la Ribera d'Ebre i president de la Cooperativa del seu poble. Tot i aquesta vessant més pública de la seua actuació, ell es considera principalment pagès, tot seguint la tradició heretada dels seus avantpassats.

Ja als tretze anys va començar a treballar la vinya i l'horta al costat del pare i del padrí, treballant de mitgers, però també tenint cura de la verdura que conreaven a la seua terra. Al llarg del temps ha mostrat l'empenta i la iniciativa suficients per modernitzar el treball al camp construint una bassa per abastir les terres d'un grup de sis pagesos o preparant un petit hivernacle per a les verdures. Tot plegat, per millorar les condicions de treball i de producció que havia conegut en els primers anys de la postguerra al costat del pare o el padrí.

*Joan Montamat Argilaga
(foto: arxiu del CERE)*

La vida el va portar a treballar en altres indrets, cosa que agraeix pel que li suposà de coneixement d'una terra, uns cultius i un ambient de vida molt diferent al de la seua Garcia natal: va feinejar per les terres de Vic i va ser boscatier d'un grup de Girona.

La seua tasca l'ha portat des del treball quotidià des d'un ajuntament petit, donant solució a les necessitats dels veïns, promovent la dignificació de serveis al poble —l'asfaltat de carrers, la piscina— i també, en la voràgine dels primers anys de recuperació de la democràcia, defensar les peticions dels pagesos de les expropiacions ja fos per les torres d'alta tensió procedents d'Ascó o per les carreteres de l'Eix de l'Ebre.

Com a membre de primera hora d'Unió de Pagesos, ha participat en les principals reivindicacions en defensa del camp català i, en concret, del futur de la pagesia a casa nostra.

La seua sensibilitat cap al món rural, el seu compromís amb la terra i la pagesia, la seua capacitat de treball i de defensa del territori el van fer mereixedor de la Sirga d'Or de l'any 1993.

1996: JOAN BAPTISTA SABATÉ SÁNCHEZ, LA SENSIBILITAT MUSICAL DE LA RIBERA

La Ribera d'Ebre ha tingut una sensibilitat musical que s'ha concretat en les bandes de música i orquestres que s'han format a força pobles de la comarca, però també ha comptat amb figures destacades com la del flixanco Joan Baptista Sabaté Sánchez (1919-2005).

El Mestre Sabaté va nèixer a Flix el 25 d'octubre de 1919, i de ben petit ja va iniciar els estudis musicals amb el professor Ramon Alabart, amb el violí com a primer instrument. Entre els seus mestres hi ha Diego Bargalló i Serapio González, amb qui va treballar a Flix.

Més tard, es van desplaçar a Barcelona, on va treballar amb Francisco Jiménez. Així, l'any 1932 va entrar de violí a l'orquestrina My Honey Jazz, on va iniciar-se amb un altre instrument, el trombó de vares.

Com a la majoria de persones de la seua generació, la guerra civil li va suposar un sotrac important. En el seu cas, els coneixements musicals van permetre que durant el conflicte armat ingressés a la banda de música de l'XI Cos de l'Exèrcit.

Passat aquest episodi bèl·lic, ell continuà el seu trajecte dins del món de la música, i va començar a estudiar per correspondència harmonia, teoria de la música i fonaments de composició amb el mestre Domingo Forns, sots-director del Conservatori del Liceu de Barcelona.

Al seu poble natal, Joan Baptista Sabaté va ser director de les orquestres Armonía i Pensilvània, de la banda Unió Musical i de la primera Escola Municipal de Música de Flix. En aquesta època va compondre tota mena de música per a banda i orquestrina i va entrar a formar part de la Societat General d'Autors (SGAE).

L'any 1952 va accedir a la direcció de l'Orfeó de Flix, entitat que acabava de nèixer, amb la qual cosa iniciava l'etapa més important de la seua vida musical, la qual es va perllongar fins a l'any 1993. Per la seua tasca, l'Orfeó de Flix el va distingir com a director honorífic.

Mostra del seu talent és la seua capacitat per treballar diferents estils musicals. La seua obra inclou més d'un centenar de composicions, entre música per a banda i per a cant coral, principalment. Més en concret, nombroses peces religioses, sardanes i sobretot caramelles. Per tothom és ben coneguda la cantada de caramelles que els cantaires de l'Orfeó de Flix ofereixen a la vila el Dissabte de Glòria.

Va ser destacada la seua última actuació amb motiu de la commemoració del 50è aniversari de l'Orfeó de Flix (2002), on va dirigir el cor de l'Orfeó, amb acompanyament instrumental de músics de la Jove Orquestra de Cambra de la Ribera d'Ebre (JOCRE), per interpretar una de les seues darreres composicions, el *Magnificat*.

No únicament va rebre l'homenatge d'assolir la tercera Sirga d'Or, ja que anteriorment, l'any 1987, el seu poble natal va inaugurar un Casal Musical amb el seu nom.

Va morir el 16 de novembre de 2005 i el seu funeral va ser un darrer reconeixement a la seua trajectòria amb la presència d'institucions i entitats de Flix i del conjunt de la comarca.

Joan Baptista Sabaté Sánchez (foto: arxiu del CERE)

Joan Baptista Sabaté dirigint l'Orfeó de Flix
(foto: arxiu de l'Orfeó de Flix)

**1998: MANUEL BORRELL PEDROLA,
L'ENAMORAT DEL RIU**

L'Ebre ha conformat la identitat de la nostra comarca, i a banda de ser-ne l'eix vertebrador, al seu entorn s'hi ha generat tota una sèrie d'activitats que, malauradament, amb el pas del temps, han anat desapareixent. El segle xx ha estat l'espectador de l'esllanguiment de la navegació fluvial dels llaüts, així com del funcionament del pas de barca de força pobles ebrencs, antany tan important. L'Ebre al llarg del temps va ser l'escenari per on es transportaven tones de mercaderies any rere any i que propiciava el comerç entre l'interior i la costa, i entre els pobles i ciutats del curs del riu.

D'aquí que precisament al voltant de l'Ebre s'hi generés una intensa activitat quotidiana i un grapat d'oficis relacionats: als llaüts els patrons, sirgadors, daliners i altres peons, els barquers, i els artesans de tot plegat, els calafats. Precisament el Centre d'Estudis va atorgar una Sirga d'Or a l'últim calafat de la Ribera d'Ebre, el mestre artesà de Miravet Manuel Borrell i Pedrola (1918-2000).

A més, aquest guardó personificat en la figura del calafat de Miravet, podia fer-se extensiu a totes aquelles persones vinculades estretament a la vida a la vora del riu. Unes figures representatives d'una part de la història de l'Ebre, i consegüentment de la nostra comarca, amb les quals desapareixia una manera de comprendre i de relacionar-se amb el riu. En el fons també havia de ser una forma de reivindicar el nostre passat associat a la cultura fluvial.

A la nostra comarca Manuel Borrell n'era un clar exponent, amb una vida dedicada al riu en la construcció i la reparació de diferents embarcacions fluvials de la conca de l'Ebre: llaüts, barques de pas, pontones o muletetes i altres barquetes.

*Manuel Borrell en l'acte de lliurament
del Premi Sirga d'Or 1998. Miravet, 1999
(foto: J. Juvé Fernández)*

Manuel Borrell treballant de calafat a Miravet el 1986 (foto: J. Blanch Amorós)

Manuel Borrell va nèixer a la vora de l'Ebre, a Miravet, el 27 de març de 1918, i de ben jove va aprendre l'ofici del seu pare, que construïa llaüts per a l'Electroquímica de Flix, tot i que abans havia estat carreter a Benissanet. Va exercir la seua saviesa artesana a diferents pobles de la conca de l'Ebre: Pina de Ebro, Chiprana, Riba-roja d'Ebre, Flix, Ascó, Miravet, Benifallet, Tortosa, Amposta... I amb la desaparició dels llaüts navegant riu amunt i riu avall, va encarregar-se de reparar les barques de pas que unien les ribes de pobles del tram català de l'Ebre. A més, Borrell també va construir pontones o mulettes, aquestes petites embarcacions que encara són protagonistes de competicions esportives de festa major en pobles com Flix, Móra d'Ebre i Móra la Nova.

En fi, Manuel Borrell i Pedrola, una persona enamorada del seu ofici i del riu, part indestriable de la seua vida, i que va deixar empremta de la seua feina de metge a molts dels pobles riberencs.

1998: ESCOLA I BANDA DE MÚSICA DE BENISSANET, COLORS DE MÚSICA VORA L'EBRE

Són nombroses les poblacions de les comarques de l'Ebre que disposen de banda de música. A la Ribera d'Ebre aquestes es troben arrelades a la zona sud, als pobles de Miravet, Ginestar, Rasquera i Benissanet. Tot just Benissanet és un dels pobles que presenta una llarga tradició musical, fa més de cent anys que disposa de banda, tot i haver canviat de nom o haver passat per diferents èpoques. La seua última etapa s'inicia l'any 1993, quan s'aproven els estatuts de l'Escola i Banda de Música de Benissanet i s'integra a la Federació de Bandes de Catalunya.

La història ens remunta a primers del segle xx, quan es té constància d'agrupacions musicals com la Banda de Josepet (1901), la Banda Espadilla (1915) o la Banda de Tomateos (1919). Després de la guerra trobaríem la Banda del Mestre Serra (1940), la Banda Infantil (1975) dirigida pel Mestre Serra, la Banda Unió Artística (1977) o la Banda Municipal de Benissanet (1985).

A més, Benissanet compta amb un dels museus d'instruments musicals més importants de Catalunya: la col·lecció del Mestre Josep Serra Castellví, que aplega 300 peces de vent i de corda d'arreu del món. Com tampoc no s'ha d'oblidar la mítica Orquestra Cot de Benissanet, que va ser fundada l'any 1926 i que va portar el ball per festes majors i altres celebracions durant més de quaranta anys.

Aquesta densa història musical va propiciar la concessió de la Sirga d'Or 1998 a l'Escola i Banda de Música de Benissanet (1993), que a la vegada, estrenava la categoria d'entitats guardonades.

A dia d'avui la Banda compta amb 22 membres (trompeta, saxo, clarinet, flauta travessera, trombó, tambor, plats i tuba). Entre les activitats més destacades durant l'any hi ha les actuacions per les festes locals —Sant Antoni i Sant Jaume—, el rosari cantat i tocat per la Mare de Déu del Pilar, concerts per Santa Cecília o durant les jornades culturals de Sant Jordi, així com actuacions fora vila com per exemple la Setmana Santa de Reus, festes majors o processons en pobles veïns com Móra d'Ebre, entre altres.

En aquesta última etapa, la banda ha tingut els directors següents: Daniel Llarch, Francesc Roca, Leo Ribes, Carles Capseta i Xavier Lerín.

Banda de Música de Benissanet en un moment de la seua actuació en l'acte de concessió de la Sirga d'Or 1998. Benissanet, 1999 (foto: J. Juvé Fernández)

Moment en què l'alcalde de Benissanet Josep M. Sarroca, entre Joan S. Ventura i Santiago Campos, recull el guardó Sirga d'Or en nom de l'Escola i Banda de Música de Benissanet, el 1999 (foto: J. Juvé Fernández)

L'Escola de Música, que té la seu ubicada al Casal Municipal de Benissanet —a la plaça de la Renaixença— comença a impartir les classes l'any 1991. Actualment, hi estudien una seixantena d'alumnes sota la supervisió de vuit mestres que imparteixen classes de cant coral, conjunt instrumental, solfeig, teoria i instrument. L'Escola és sòcia fundadora de l'Associació per la Música a les Terres de l'Ebre, constituïda el maig de 2008, que aplega 2.000 alumnes de les quatre comarques, i juntament amb l'Escola de Música de la Torre de l'Espanyol, representen la Ribera d'Ebre en la Junta Gestora de l'entitat.

Cal remarcar que l'any 2000 l'entitat va commemorar els cent anys de música a Benissanet amb l'organització de la Trobada de Bandes de Catalunya.

2000: ARTUR COT MIRÓ, EL CRONISTA ERUDIT

Comarques com la Ribera d'Ebre han de sentir-se afortunades de disposar d'il·lustres erudits que han fet una feina valuosa per recuperar el nostre patrimoni històric, i tant o més important, ésser capaços de donar-lo a conèixer, de difondre'l i fer-lo interessant per a la gent.

Entre aquest grup de persones hi trobem un personatge singular que ha realitzat una tasca extraordinària en aquest sentit, Artur Cot Miró (1934-2006), qui va ser mestre, historiador, jutge de pau durant 43 anys i cronista oficial de Móra d'Ebre. Era l'any 2000 quan va ser guardonat amb la Sirga d'Or per una trajectòria mereixedora d'aquesta distinció.

Artur Cot naixia a Móra d'Ebre l'any 1934, i va tenir dues passions, la professional —mestre— i la vocacional —historiador—, totes dues exercides pràcticament tota la vida.

L'afició per la història va començar-li ben aviat i ja l'any 1953 va publicar al programa de la Festa Major un article sobre el vuitè centenari de la reconquesta de Móra d'Ebre per Ramon Berenguer IV. I des d'aleshores començà una densa carrera d'investigació i estudi, la recerca en arxius, el contacte amb altres historiadors i erudits. Tot plegat, el portà a ser autor de nombrosos treballs sobre la història local del seu poble i de l'entorn més immediat (Ribera d'Ebre i Priorat).

Cot va ser autor d'estudis publicats com *L'església parroquial de Sant Joan Baptista* (1986), *Santiago Costa-Benet Messeguer, dos artistes de l'Ebre Català* (1986), *El meu país, la Ribera* (1986) amb dibuixos a la ploma de Santiago Alfonso, *La barca de Móra d'Ebre i el seu entorn* (1989), *Els Montagut de Móra d'Ebre* (1993) i l'any 2000 *Els Guiamets. Des dels orígens a la plenitud municipal (1343-1800)*.

Artur Cot Miró (fot: arxiu del CERE)

Artur Cot en l'acte de lliurament de la Sirga d'Or 2000 i de nomenament de Soci d'Honor del CERE. Móra d'Ebre, 2001 (foto: V. Casadó Burillo)

Moltes de les seues recerques van veure la llum en diferents publicacions, especialment *La Riuada* de Móra d'Ebre, però també *La Foig* de Garcia (amb més d'un centenar d'articles) i la *Miscel·lània* del Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre.

De la seua relació amb el CERE en podem ressenyar els treballs següents a la revista *Miscel·lània*: "De les nostres rodalies: Camposines en la història" (1986), "Juli Antoni: tres moments estel·lars" (1991), "Símbol d'una època: el pont de ferro" (1993), "Espoliacions al castell de Miravet" (1995), "L'antiga església parroquial de Benissanet. Notes històriques i artístiques" (1998) i "Els cristians nous de Garcia el 1610" (1999) (vegeu referències completes a Anguera i Casadó, 2008).

Per aquesta tasca tan preuada, Móra d'Ebre va distingir Artur Cot com a cronista oficial de la vila. Més endavant, rebé un reconeixement comarcal: l'any 2000, el Premi Sirga d'Or ampliava la nòmina de guardonats amb la figura d'aquest home dedicat a l'estudi acurat i rigorós de la història dels nostres pobles, Artur Cot Miró.

2000: RÀDIO MÓRA D'EBRE, EL COMPROMÍS AMB LA INFORMACIÓ

Tots els pobles de la comarca han comptat en algun moment o altre de la història recent amb algun mitjà de comunicació, han tingut necessitat d'informar, de conèixer i donar a conèixer el seu entorn, de crear espais de participació dels ciutadans. Majoritàriament les revistes locals han jugat aquest paper de canal de comunicació i informació. Però no únicament premsa escrita sinó que adaptant-se als compassos dels temps, s'hi han anat sumant noves fórmules: la ràdio, la televisió, Internet. Doncs, en la història de la comunicació social de la Ribera d'Ebre hi ha un representant dels mitjans que arrossega una història dilatada i reeixida, Ràdio Móra d'Ebre (1950), que l'any 2000 la va fer mereixedora de la Sirga d'Or.

Parlar de l'experiència radiofònica a Móra d'Ebre vol dir fer referència a Joan Canalda Asens, que va convertir les golfes de casa seua en un improvisat estudi de ràdio —que ell anomenava *laboratori*. Ens trobem a finals dels anys quaranta en què la gent s'apropava a casa de Joan Canalda per cantar cançons i tocar instruments davant dels micròfons que transmetien per ona curta.

Representants de Ràdio Móra recollint la Sirga d'Or 2000 de mans de Pere Muñoz, president del CERE. Móra d'Ebre, 2001 (foto: arxiu del CERE)

La inauguració oficial de la Ràdio té lloc durant el transcurs de la festa major de 1950, la qual va començar emetent per OM en la freqüència de 1620 quilocicles amb l'indicatiu EAJ-33, cedida per Ràdio Tarragona. S'iniciava un període il·lusionant de participació i col·laboració de moltes persones donant servei a Móra d'Ebre i el seu entorn més immediat, fent una aposta per esdevenir de referència intercomarcal.

L'any 1954 passa a ser EFE-51 "La voz de la Ribera", i és que passa a integrar-se a l'acabada de crear Cadena REM (Red de Emisoras del Movimiento). Una reordenació del sector mitjançant la Llei Fraga va originar la seua clausura (1964) en no adaptar-se a la nova normativa. Tot i que gràcies a l'empenta de la gent es van sobreposar a les dificultats i constituir el Patronat de Ràdio Móra d'Ebre, que féu possible la reobertura de l'emissora en freqüència modulada a través del 87.6 i amb l'indicatiu EAM 29 (1969).

El Patronat gestiona la ràdio durant 14 anys i en possibilita la seua consolidació arribant als pobles de la Ribera d'Ebre, la Terra Alta i el Priorat. El 1983 es decideix arrendar-la a la Cadena SER, que va permetre un nou pas endavant i un salt qualitatiu que l'ha conduït fins als nostres dies sense perdre ni la identitat ni els objectius previstos en la seua creació.

A dia d'avui, gairebé sis dècades després, Ràdio Móra d'Ebre continua sent referència informativa i d'entreteniment de les nostres comarques.

2002: ANDREU CARRANZA FONT, ESCRITOR I ECOLOGISTA

Coincidint amb el desè aniversari de la instauració del Premi Sirga d'Or, el guardó va recaure en el món de les lletres de la Ribera d'Ebre: l'escriptor asconenc Andreu Carranza Font (1957), tot i que ja fa una colla d'anys que resideix a Flix. Un personatge polifacètic que es presenta com a autodidacta, i que, a més, de sempre ha mantingut un ferm compromís ecologista.

Andreu Carranza va nèixer a Ascó el 19 de juny de 1957, on va passar la seua infantesa i joventut, en el si d'una família nombrosa. Època de jocs al carrer i al riu, hores a casa envoltat de dones al taller que el seu pare, sastre de professió, regentava al carrer Major, anys d'aprenentatge escoltant les històries dels més grans, de creació d'un món mític: els anys de «l'edat d'or» en paraules d'Artur Bladé. A Ascó també va començar a generar-se el seu compromís ecologista en defensa de la terra en els anys conflictius de la instal·lació de les nuclears, compromís que no ha deixat mai de banda.

En l'àmbit literari, es va donar a conèixer en el món de la literatura amb *La tinta de la immortalitat*, premi Recull de Blanes de 1991. D'aleshores ençà ha anat encadenant premis i publicacions. Després publicà el llibre de relats *Aigua de València*, i la *Trilogia del deliri*, que esdevé el seu primer poemari.

El 1992 va guanyar el Premi de Narrativa Ribera d'Ebre amb l'obra *El desert de l'oblit*, i amb *Riu avall* va assolir un nou premi, el Sebastià Juan Arbó (Sant Carles de la Ràpita, 1995). El 1997 apareix *Llibre de les set xibeques: la riuada*.

*Andreu Carranza Font, durant la seua intervenció al rebre la Sirga d'Or 2002. Flix, 2004
(foto: arxiu del CERE)*

Andreu Carranza en la seua intervenció al XVIII Premi de Narrativa Ribera d'Ebre. Vinebre, 2000 (foto: arxiu del CERE)

L'any 2000 guanya el premi Sant Joan de novel·la amb *Anjub. Confessions d'un bandoler* i el premi Vila d'Ascó amb *La filla de la memòria*. Aquest mateix any publica un segon poemari, *A mumpare*, dedicat al seu pare, Joan Carranza, líder ecologista i primer alcalde democràtic d'Ascó.

Nous èxits d'Andreu Carranza han estat: *El que l'herbolària sap* (2002) i *L'hivern del Tigre* (2004), fins arribar a *La clau Gaudí*, una obra conjunta amb Esteban Martín, apareguda en català i en castellà, que va resultar ser tot un èxit de vendes el Sant Jordi de 2007 i de difusió a l'exterior amb traduccions a l'anglès, el coreà, l'italià, l'alemany o el polonès.

Sovint els paisatges i els personatges de la Ribera d'Ebre han estat protagonistes de la ploma d'Andreu Carranza, el qual mai no s'ha estat de recrear uns mons reals o màgics capaços de captivar el lector.

Carranza ha estat col·laborador habitual de mitjans de comunicació com *La Veu de l'Ebre*, *El Punt* o *La Vanguardia*, publicacions d'abast comarcal o programes de ràdio. A més, ha exercit de conferenciant i ha realitzat tallers de contes per a infants i joves.

Cal destacar la seua vinculació al CERE, on ha format part de la Junta Directiva diversos anys i ha estat cap de la Secció de Literatura, des d'on, entre altres activitats, va coordinar unes xerrades sobre els autors ebrencs Sebastià Juan Arbó, Artur Bladé Desumvila i Jesús Moncada. De la seua relació amb el CERE també en podem ressenyar la seua participació al número 12 de la revista *Miscel·lània* amb la redacció del treball "Les golfes de la comarca" (1998), on analitza els arxius d'ajuntaments, parròquies i jutjats de la Ribera d'Ebre (vegeu referència completa a Anguera i Casadó, 2008), i l'edició per part del CERE del seu llibre *Aigua de València* (1993), publicat en col·laboració amb Columna Edicions.

2002: PLATAFORMA PER A LA DEFENSA DEL PATRIMONI CULTURAL, HISTÒRIC I PAISATGÍSTIC DE LA RIBERA D'EBRE, UNA SIRGA EN DEFENSA DEL TERRITORI

Els associats del Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre van voler reconèixer la tasca de defensa del territori d'una plataforma comarcal que va rebre la Sirga d'Or l'any 2002: la Plataforma per a la Defensa del Patrimoni Cultural, Històric i Paisatgístic de la Ribera d'Ebre (2000-2004). Una entitat que en aquest temps va canalitzar el descontentament social que algunes actuacions havien despertat en el territori.

La Plataforma va néixer l'1 de desembre de 2000 en uns moments en què la comarca i les terres de l'Ebre, que habitualment s'havien sentit oblidades per l'administració, veien amb reticències i com una amenaça alguns dels projectes que aleshores estaven sobre la taula. Els representants de la Plataforma van justificar la tasca que encapçalaven per "donar veu a la comarca". El principal motiu d'oposició va ser la possible instal·lació d'una central tèrmica que Enron

Ramon Roig recollint en nom de la Plataforma per a la Defensa del Patrimoni de la Ribera d'Ebre el guardó de la Sirga d'Or 2002. Móra d'Ebre, 2003 (foto: V. Casadó Burillo)

Actuació del grup Quico el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries en el lliurament de la Sirga d'Or a la Plataforma. Móra d'Ebre, 2003 (foto: V. Casadó Burillo)

pretenia ubicar a Móra la Nova, que va coincidir amb el transvasament de l'Ebre previst al *Plan hidrológico nacional* (PHN).

En el manifest fundacional la Plataforma demanava a les administracions un desenvolupament sostenible de la Ribera d'Ebre, la derogació del PHN, la no instal·lació de la tèrmica per Enron, i la potenciació d'energies renovables preservant els espais d'interès cultural i natural.

Finalment la instal·lació d'Enron a Móra la Nova va ser rebutjada, i el canvi de govern a l'Estat l'any 2004 va propiciar la derogació del Pla hidrològic.

La Plataforma per a la Defensa del Patrimoni Cultural, Històric i Paisatgístic de la Ribera d'Ebre va acabar dissolent-se a finals de 2004 en una assemblea celebrada a Móra d'Ebre. S'havien aconseguit els principals objectius fundacionals, però a la vegada, veien amb preocupació i desencís alguns projectes com la posada en marxa de la primera fase del macroabocador de Tivissa o la possible construcció d'una central tèrmica a Riba-roja d'Ebre.

2004: ASSOCIACIÓ JERONI DE MORAGAS DE MÓRA D'EBRE, UN EXEMPLE DE QUALITAT HUMANA

El 7 de maig de 2005 es lliurava una nova edició del Premi Sirga d'Or, que per votació popular entre els associats del Centre d'Estudis, va recaure en l'Associació de Rehabilitació i Educació Especial Jeroni de Moragas de Móra d'Ebre (1979). Una entitat que des de fa una trentena d'anys, desenvolupa una tasca social molt valuosa donant servei a la comarca, la Ribera d'Ebre, però també a comarques veïnes com la Terra Alta, el Priorat i el Baix Camp.

Actualment, l'Associació compta amb 200 socis col·laboradors, que amb les seues aportacions voluntàries permeten dur a terme programes d'assistència, protecció i promoció de la persona amb discapacitat intel·lectual.

Des de la seua creació el 1979 l'entitat ha anat creixent fins arribar a dia d'avui. Va iniciar els seus passos fomentant la creació d'un Centre destinat a la formació integral de l'alumnat amb discapacitat intel·lectual per afavorir el desenvolupament harmònic i complet de la seua personalitat tant en l'aspecte individual com a nivell educatiu i social. Els professionals treballen amb l'objectiu de desenvolupar les aptituds físiques i intel·lectuals del nen per arribar a ser autònom i assolir una socialització i integració completes.

El creixement va originar la construcció d'uns nous edificis en uns terrenys cedits desinteressadament per una veïna de Móra d'Ebre que van ser ocupats el 1985.

Per anar donant resposta a les noves necessitats es va creure oportú la creació d'un Centre Ocupacional com una alternativa per acollir els joves que finalitzaven l'etapa escolar i per propiciar la màxima integració sociolaboral mitjançant els serveis de teràpia d'ocupació amb activitats com el manipulats de blonques d'ús alimentari, serigrafia, jardineria, obsequis de regal, enquadernacions i termogravat.

Seu de l'Associació Jeroni de Moragas a Móra d'Ebre (foto: V. Casadó Burillo, 2008)

El 1995 s'aprova el Centre Especial de Treball per als usuaris del centre ocupacional que ja han adquirit uns bons hàbits de treball amb la finalitat d'assegurar un treball remunerat i la prestació de serveis d'ajustament personal i social dels treballadors.

També el 1995 es crea una primera llar residència per oferir un nou servei, vistes les necessitats que van apareixent. El 1998 es constitueix la Fundació Privada AJEM, que actualment gestiona tres llars residència on hi conviuen 19 usuaris.

A més del gruix d'aquesta tasca assistencial, el ventall s'obre amb activitats de caire formatiu —en l'àmbit personal i social—, de lleure —celebració de festes tradicionals, actes solidaris, realització de viatges turístics....—, esportiu —piscina, futbol sala— i familiar —amb tallers, xerrades, trobades i assessorament a les famílies.

Actualment, l'entitat até 81 persones: 28 alumnes del Centre d'Educació Especial, 39 usuaris del Servei de Teràpia Ocupacional i 8 persones al Centre Especial de Treball.

L'entitat continua il·lusionant-se amb nous projectes com són la creació d'un nou edifici que aculli dues unitats de convivència i l'ampliació del Centre Ocupacional i Centre Especial de Treball.

L'Associació Jeroni de Moragas ha protagonitzat una trajectòria en què la seua tasca d'atenció ha anat acompanyada d'una sensibilització social que ha possibilitat fer partícip l'entorn de les seues múltiples activitats i la socialització i integració de les persones amb discapacitat intel·lectual.

2006: ROSSEND ESCOLÀ CUBELLS, UNA VIDA DEDICADA A LA PINTURA

L'última Sirga d'Or concedida fins ara va premiar la faceta artística d'un fill de la Palma d'Ebre, Rossend Escolà Cubells (1918): aquarel·lista, pintor mural, restaurador d'imatges religioses i retaules, dibuixant al llapis i a la ploma.

Escolà, fill de pagesos, va nàixer a la Palma d'Ebre el 9 de juliol de 1918, i des de ben petit va comprovar l'afició pel dibuix i la pintura, així als nou anys ja pintava per les parets de casa seua. Quan tenia 12 anys, impulsat pel seu pare i amb el suport del seu padrí, el rector de Vilalba dels Arcs, va poder entrar a estudiar a les Escoles Professionals Salesianes de Sarrià, a Barcelona, i inicià la seua formació en pintura, decoració i daurat, que després va continuar a l'Escola d'Arts i Oficis de Belles Arts.

Rossend Escolà va ser deixeble del pintor i arqueòleg de Castelló Joan Baptista Porcar. En els seus inicis es va dedicar a pintures i retaules.

Rossend Escolà Cubells en l'acte de nomenament com a Soci d'Honor. Móra d'Ebre, octubre de 2001 (foto: V. Casadó Burillo)

Després de la guerra civil va treballar com a professor d'art i pintura a Barcelona (1939-1941). A més, va començar a dedicar-se a la restauració, que li va portar a fer, entre altres, treballs de restauració, especialment la pintura religiosa i altars, en esglésies de Catalunya i el País Valencià després del conflicte bèl·lic.

Seguí el seu recorregut com a pintor paisatgista —ha pintat ermites i esglésies, bells paisatges de pobles i de camps de la Ribera d'Ebre, el Priorat, la Terra Alta, les Garrigues i altres indrets catalans— en obres en aquarel·la, oli, carbó i sanguina. A més de retrats, bodegons i pintura religiosa.

Ha fet més de 40 exposicions particulars en llocs com Barcelona, Tarragona, Lleida, Balneari de Cardó, Tortosa, Flix, la Granadella, Sabadell, Ascó, Montblanc, Falset, Capçanes...

Des de l'any 1975 és membre de l'Associació d'Aquarel·listes de Catalunya, i com a membre de l'Associació ha fet biennals d'art a la Virreina de Barcelona. Ha participat en mostres col·lectives on les seues obres han estat seleccionades com, per exemple, el *1r Premio Nacional de Valladolid de acuarela* (1972).

A la Palma d'Ebre hi té pintat un gran mural amb motius al·legòrics de la vida rural.

*Rosend Escolà pintant el mural al carrer de la Costa de la Font Vella. La Palma d'Ebre
(foto: blogdepere.blogspot.com)*

Però l'aportació a la cultura també ha arribat des d'altres facetes, ja que és autor de diversos articles i publicacions sobre la història del seu poble: *Guia de la Palma d'Ebre*, *L'església romànica de la Palma d'Ebre*, *Setmana Santa, història i religió*, i aquest any 2008 *La nova església parroquial de Nostra Senyora de l'Assumpció de la Palma d'Ebre*. No hem d'oblidar les col·laboracions que ha fet a la *Miscel·lània* del Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre (CERE): "L'arquitectura catalana dels segles XII-XIII: entre la tradició i la renovació" (1988), "Casa Mateu-Escolà (s. XVIII) de la Palma d'Ebre" (1989) i "Els palmencs i les seues arrels" (2003) (vegeu referències completes a Anguera i Casadó, 2008). Precisament, l'any 2001 la nostra entitat el va nomenar Soci d'Honor per la seua trajectòria cultural i creativa.

Finalment, la concessió de la Sirga d'Or 2006 va ser per acord de la Junta Directiva del CERE i en reconeixement al seu activisme cultural i l'extensa obra pictòrica.